

di Castrensis verba diversimodè accipi solent; nonnulli enim sic intelligunt, quod si fructuarius, cum immodicè, necessariò tamen, expendere vult, non denuntiaverit proprietario, videatur constitutus in negligentia, aut in culpa; ac per consequens repetere non possit magnam impensam à se factam. Alii verò aliter accipiunt, ut constat ex h. s. quæ scribit Joan. Garzia *dict. cap. 11. n. 28.* ubi post Bartol. *in d. l. cotem, §. qui maximos, n. 17. ff. de publicanis & vectigalibus,* securè firmat, quòd usufructuarius, qui rescindendo, immodicè expendere vult, non necesse habet, ut possit repetere magnam impensam, denuntiare domino antequam expendat, si expensa necessaria sit, & si commissæ etiam denuntiatione, consumpti repetitionem concedit usufructuario: & in idem citat Pinellum, qui tamen non sic expressè dicit, sed Castrensis verba refert duntaxat: forsitan tamen ejus, sententiæ fuit; retulit enim Bartol. *ubi supra:* imò Paulus ipse, si attentè prælegatur, non denegat in proposita specie repetitionem usufructuario, nec de repetitione aliquid dicit, sed tantum, quod usufructuarius, qui juxta resolutionem in *vers. præcedenti* traditam, per eundem, contra Bartolum, non tenetur magnam impensam facere de sua bursa; teneatur tamen, quando imminet necessitas, ne res deterioretur, denuntiare proprietario, quòd impendat, aliàs imputetur sibi culpa, si proprietarius ignorabat; ut sit sensus, quòd usufructuarius, quando non vult magnam impensam facere, ad quam de jure non tenetur, debet ad minus denuntiare domino de necessitate rei, ne res deterioretur: quòd si non denuntiaverit, imputabitur sibi culpa, & tenebitur de damno deteriorationis, prout in aliis terminis resolvit Joan. Garzia *dict. cap. 11. n. 29. & 30.* Ceterum, quando ipse facit magnam impensam, non solum non potest ei culpa aliqua imputari; imò summam diligentiam adhibet, negotium domini, id est, proprietarii utiliter gerit, & repetitionem jure ipso habet: hunc autem fuisse Castrensis sensum, hanc ejus intentionem, unusquisq; coacta ratione fatebitur, qui verba & mentem ejusdem inquirere voluerit, eo maxime quòd in *sine ejusd. l. super Glossa, verbo, actione,* pro expensa magna facta concedit usufructuario repetitionem, & actionem negotiorum gestorum; & tamen loquitur in terminis Glossæ, quando ignorante, & non certiorato proprietario, impensa magna facta fuit. Quod vel ex eo colligitur, nam allegat text. in confirmationem suæ doctrinæ, in *l. item quaritur, §. exercitii, ff. locati:* ubi loquitur Jureconsultus de conductore, qui exercitii veniente migravit, & domino non denuntiavit; quo casu dicitur, quòd ad damnum illatum ex locato tenetur, consideratur enim culpa in non denunciando, quia ille migravit, secus tamen, si non migrasset, sed resistere curasset, quamvis non potuisset, quia tunc non teneretur, etiam si non denunciasset, ut est de mente Glossæ *ibi,* verbo, *non denunciavit,* ut sic Castrensis expendens illum textum voluerit, denunciationem necessariam esse ex parte fructuarii, si periculum deteriorationis esse potest, quoties ex parte ejus nullum factum datur, hoc est magna impensa non fit, aliàs factis, argumento *d. §. exercitii:* quod idem, nec aliud in effectu voluit etiam Pinell. *ubi supra* maxime cum in *vers. præced. ibi:* *Vides Salicium* sæpè supponat, quòd usufructuarius, si magnam impensam fecerit ad quam non tenetur, indistinctè repetit eam. Modernus etiam, qui in *consuetud. Parilien. tit. 1. gloss. 8. n. 58.* sic scribit, nec ad eum hucusque aliquis in terminis hujus quæstionis advertit: *Hinc etiam in hoc ultimo casu, si fructuarius non denunciaverit, cum poverit, proprietario probabiliter ignoranti periculum ruinae vel inundationis, aut aliud necessariò fiendum impensa proprietarii, & damnum secutum fuerit, tenebitur ipsi proprietario ad interesse, argumento l. si fideiussor, ff. mandati. Est enim velut procurator proprietarii, & tenetur ei ad omnem curam & custodiam, quam non præstat, si saltem denunciare hujusmodi periculum neglexerit, l. item quaritur, §. exercitii, ff. locati: ita decidit Paulus in l. cum ad quem, C.*

de usufructu. Pondera verba illa, si saltem, quæ posita sunt in defectum non faciendi magnam impensam; quo casu denunciare saltem necesse est: cum verò magna impensa fit denunciatio aliqua non requiritur. Unum ergo aut alterum efficere debet usufructuarius, prout apertè sentit Caballinus *mille loquio 1. n. 13.* dicens, quòd ubi res fructuaria magna & necessarià indigeat impensâ, si nec eam repetiturus fecerit fructuarius, nec domino denunciaverit rei periculum, tenebitur ad hoc.

His pro explicatione Castrensis præmissis, quæ nova sunt, nec per aliquem sic resoluta, prædicta interpretatio, vel sententia, quam defendimus, non est Authorum Autoritate destituta. Bartolus enim in *d. l. cotem, §. qui maximos n. 17. ff. de publicanis & vectig.* expressim docuit, quòd usufructuarius, ut repetat magnam impensam necessariam, quam fecit in re fructuaria, non habet necesse domino denunciare, si modò necessariò impendat; & sequuntur Joannes Garzia *dict. cap. 11. n. 28. D. Spino in speculo, gloss. 13. de legato usufructus: n. 81. fol. 328. & ejusd. sententiæ fuisse videntur Albericus in l. sed & si quid inædificaverit, n. 2. ff. de usufructu, Grammaticus in conf. civili 133. n. 3. in fine, & n. 4. Ant. Gomez. in l. 46. Tauri, n. 13. in fine, vers. Confirmatur etiam, quia usufructuarius. Jacob. Mandellus de Alba in conf. 363. n. 6. lib. 2. & denique nonnulli alii relati *suprà, n. 1.* qui enunciationem nullam requirunt, sed repetendi impensas magnas jus indistinctè concedunt usufructuario. Pro quibus, ultra superiora, foriter urget: quòd usufructuarius, ut diximus, censetur esse procurator in rem suam, & videtur habere mandatum à proprietario circa ea, quæ concernunt rem ipsam, in qua est usufructus, l. 1. §. finali, ff. de novi operis nunciatione, ubi Bartolus, Alexander, & omnes Scribentes communiter, Corneus in conf. 187. n. 11. vol. 2. Decius in conf. 418. nu. 7. & g. Achilles Pedrocha in conf. 7. nu. 178. Unde potest facere omnia, quæ tendunt ad custodiam, & conservationem rei, & consequenter impendere immodicè, cum impensa magna necessaria est ad rei conservationem; atque repetere sic consumptum: Menochius in conf. 96. nu. 29. & 30. lib. 1. Nam & negotiorum gestores, qui nullum mandatum habent, detrahere possunt omnes, & quascunque meliorationes, vel impensas repetere, ut cum multis, ex Communi probavit Menochius *de recuperanda possessione, remedio 15. n. 566.* Josephus Ludovicus *decisione Perusina. 58. nu. 10.* Ergo multò magis repetere poterit usufructuarius, qui procurator censetur, & habere mandatum ad expendendum, si necessitas rei requirat: Quod probatur etiam autoritate Cornei, in conf. 195. lib. 4. Ubi ad propositum firmat, quòd usufructuarius omnium bonorum, si aliquid pro hæreditate solvit, etiam non certiorato hærede, tanquam procurator, seu negotiorum gestor proprietarii, repetet; & sequitur Joan. Cephal. in conf. 662. n. 23. & 24. lib. 5. dicens, prædictam doctrinam sine dubio procedere, dummodò talis solutio utilis sit hæreditati ipsi, argumento, text. in l. 2. & in l. quæ utiliter, in princ. ff. de negotiis gestis, & eorum quæ scribit Bartolus in l. sed an ultro, §. 1. ff. eodem tit. & in simili idem tenet Parisius in conf. 64. sub nu. 21. lib. 2. quem refert, & sequitur Joannes Botta in conf. 6. n. 2. ubi generaliter constituit posse fructuarium, de suo solutum ab hærede repetere, ut illa, quæ utiliter gestisset, vel etiam negotium utile perinens ipsi hæredi: & firmat Bursarius in conf. 123. nu. 14. lib. 1. Tandem & ultimò, quando prædictorum Patrum decisiones, & rationes deficerent, negari non posset, superiorem doctrinam veram esse concludenti ratione: Quòd usufructuarius, qui dispositione, & voluntate testatoris, & scientia, patientiaque hæredis rem possidet, in qua usufructus consistit, bonæ fidei possessor judicatur, & consequenter deducere, aut repetere debet necessariam impensam factam etiam in scio, sive ignorante proprietario, quia possessor bonæ fidei semper expensa, 15*

do exceptione, l. si in area, ff. de conditione indebiti, l. adeo, §. certæ, ff. de acquirendo rerum dominio. l. 44. tit. 28. part. 3. & latius declarant Anton. Gomez. in l. 46. Tauri, in princ. Boerius *decisione 44. num. 7.* Ruinus in consilio 157. num. 21. lib. 1. Joann. Garzia *de expensis & meliorationibus cap. 1. num. 24.* Barbosa in l. divortio, §. finali, num. 66. & 67. ff. soluto matrimonio: & ultra relatas ab eo, Mascardus *de probationibus, tomo 2. conclus. 104. n. 8.* Vincent. Carocius *de locato & conducto, tit. de expensis, quæst. 2. num. 7. folio 214.* quæ ad usufructuarium adaptari posse videntur, maxime ex verbis l. Regiæ 44. tit. 28. part. 3. dùm dicit: *Otro si decimos, quæ aquellos que son tenedores de casas ó de heredamientos agenos, fazen despenças en ellas, que no son muy provechosas, mas son posturas: assi como las pinturas, &c.* Ubi ponderanda notavi verba illa, *O de heredamientos agenos.* quæ propriè conveniunt usufructuario, qui rebus alienis utitur, & fruitur, ut certum est: & in usufructuario, quoad utiles & voluptuarias expensas expressim probavit Joann. Garzia *d. cap. 1. num. 28. in principio.* Erunt tamen superiora explicanda, atq; intelligenda, prout latius explicavimus *suprà, cap. 33. ex n. 7. usque ad nu. 13.* ne aliàs facile nos decipiant, quæ circa expensas & melioramenta nimis generaliter, atq; absolute in usufructuario constituntur Doctores, quod non male visus est præsentire Marc. Anton. Peregrin. *22 de fideicommissis, art. 50. num. 42. fol. 469. ad finem,* dicens, quòd ex communi sententiâ fructuarius perpetuas utiles impensas deducit; ipse autem Commune putat intelligendam quoad expensas refectionum, quæ non modicæ sint, & utilitatem proprietarii spectent, at si usufructuarius novum ædificium construxisset, aut constructo nova addidisset, vel divisisset, aut immutasset, equidem non repeteret, neq; novum illud ædificium tollere aut refringere posset, ut dicit esse casum in nonnullis iuribus relatis *ibi,* & reddit rationem quia usufructuarius scit rem esse alienam, nec jure domini possidet; ideo subjacent regulæ §. ex diverso, *Instit. de rerum divisione.* Ex his videri poteris, confirmari omnino quæ dicebam *suprà d. cap. 33. n. 12. versic. & in his, & secundo loco.* Atque accuratè & rectè pensâ juris ratione, procedere alia, quæ ultra Scribentes omnes eo capite annotaveram: cætera verò quæ ad propositum pertinet (ne in his explicandis immoremur, quæ ab aliis plene scripta sunt) latissime declarantur quamplures, qui de expensis & melioramentis in re aliena factis à bonæ fidei, vel malæ fidei possessore, colono, inquilino, usufructuario, emphyteuta, & alio quocunq; possessore, seu detentatore, plenissima manu tractant Rolandus in conf. 28. per totum, vol. 1. Joann. Garzia *de expensis & meliorationibus, cap. 1. & 2. & cap. 5. 6. & 7.* Menoch. *de recuperanda possessione, remedio 15. à num. 500. usque ad numer. 576.* Joseph Ludovic. *decis. Perusina, 24. & 34. & 58.* Anton. Theaurus *decis. Pedemontana, 251.* Mascardus *de probationibus, tom. 2. conclus. 1400. per totam.* Cavalcanus *decis. 44. ex num. 57. cum multis seqq. Sarmientus selectarum lib. 1. cap. 10.* Petr. Anton. de Petra *de fideicommissis, quæst. 15. ex n. 213. usque ad num. 320.* Redoanus *de rebus Ecclesiæ non alienandis, quæst. 72. cap. 1. & multis capitibus, seqq. usque ad quæst. 73.* Barbosa in l. divortio, §. finali, per totum, ff. soluto matrimonio. Vincent. Carocius *de locato & conducto, parte 1. de negotiis gestis, quæst. 5. num. 51. folio 17. & parte 4. de expensis, fol. 211. usque ad fol. 218.* Marc. Anton. Peregrinus *de fideicommissis, art. 50. per totum, & 2. & 3. parte,* ubi latissime. Hyppolit. Riminaldus in conf. 411. per totum, lib. 4. ubi melioramentorum materiam, sic doctè, copiosèque pertractavit, ut nihil ultra desiderari possit.

Ultimò tandem constituendum est, quòd usufructuarius, nec non etiam maritus, emphyteuta, ac alius quicunq; qui ratione alicujus tituli apti ad acquisitionem fructuum recipit fructus, quantumcunque titulus revocabilis sit, non tenetur fructus cum meliorationibus compensare, eo casu, quo retinere, aut repetere melioramenta, ex doctrina glossæ in l. emptor, 65. verbo, *superfluum, in fine, ff. de rei vindicatione.* Quam sequuntur, & post alios quamplures *ibi* relatos, multis exor-